

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในสังคมชนบท อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี และปัจจัยร่วมอื่นๆ ได้แก่ บุคลิกภาพของภรรยา ความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคมและรายได้ของครอบครัว กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา และ เพื่อศึกษาตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในสังคมชนบท ได้แก่ การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี บุคลิกภาพของภรรยา ความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคม และ รายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากการสุ่มแบบ Multi-stage Sampling จำนวน 300 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว แบบวัดการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรส แบบทดสอบบุคลิกภาพ และ แบบวัดความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC⁺ เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของภรรยาในสังคมชนบทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 35 ปี

1.2 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ

84.33 รองลงมาอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 7.33

1.3 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเดียวกันกับสามี หรือคล้ายคลึงกันมากกับสามี คิดเป็นร้อยละ 82.66

1.4 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพหลักประเภทเดียวกันกับสามี คิดเป็นร้อยละ 77.00

1.5 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีแนวโน้มของการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามีมาก คิดเป็นร้อยละ 55.67 เป็นจำนวนที่มากกว่า ภรรยาที่มีแนวโน้มของการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามีน้อย ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 44.33

1.6 ภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีแนวโน้มของการมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมาก คิดเป็นร้อยละ 56.33 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่า ภรรยาที่มีแนวโน้มของการมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสน้อย ที่มีจำนวนร้อยละ 43.67

2. การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับสูง กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .736$) และบุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา มีความสัมพันธ์ในทางลบระดับต่ำ กับ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.252$)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธี Enter เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี บุคลิกภาพของภรรยา รายได้ของครอบครัว และ ความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคมของคู่สมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา พบว่า ตัวแปรตามคือความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา มีความสัมพันธ์ กับกลุ่มของตัวแปรอิสระทั้งหมด โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง = .7444 และตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความเปลี่ยนแปลง ในความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ร้อยละ 55.42 สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัย แต่เมื่อพิจารณา คำนัยสำคัญแล้ว พบว่ามีตัวแปรบางตัวที่ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าตัวแปรอิสระบางตัวนั้น ไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอีกครั้ง โดยใช้วิธี Stepwise เพื่อค้นหาตัวทำนายที่มี

ค่าน้ำหนักในการทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อไป

4. ผลการศึกษาตัวทำนาย จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise) ระหว่าง การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี บุคลิกภาพของภรรยา ความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคม และรายได้ของครอบครัว กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา พบว่า กลุ่มตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา มีทั้งสิ้นเพียง 2 ตัวแปร คือ การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี กับ บุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ถึง ร้อยละ 54.87 ($R^2 = .5487$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยบางส่วน โดยการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี มีน้ำหนักในการอธิบาย หรือมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยามากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 ($Beta = .7164$) ส่วนบุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา นั้นมีผลในทางลบระดับต่ำ ต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Beta = -.0844$)

5. เมื่อจัดแบ่งบุคลิกภาพทั้งสอง Scale ออกใหม่อีกครั้งสามารถแบ่งบุคลิกภาพ ออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ บุคลิกภาพแบบปกติ และ บุคลิกภาพแบบเบี่ยงเบนจากปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มภรรยาที่มีบุคลิกภาพแบบปกติมีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ของภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนภรรยาที่มีบุคลิกภาพแบบเบี่ยงเบนจากปกติ มีจำนวนทั้งสิ้น 49 คน คิดเป็นร้อยละ 16.33 ของภรรยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยแบ่งบุคลิกภาพแบบเบี่ยงเบนจากปกติ ออกได้เป็น 4 ชนิด ดังนี้

5.1 บุคลิกภาพชนิดเก็บตัวแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์มากเกินไป (Rigid Stable Introvert) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด..

5.2 บุคลิกภาพชนิดแสดงตัวแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์มากเกินไป (Rigid Stable Extravert) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

5.3 บุคลิกภาพชนิดเก็บตัวแบบมีแนวโน้มโรคประสาท (Neurotic Introvert) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

5.4 บุคลิกภาพชนิดแสดงตัวแบบมีแนวโน้มโรคประสาท (Neurotic Extravert) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยจำแนกเป็นกลุ่มตามบุคลิกภาพที่เบี่ยงเบนจากปกติ ทั้ง 4 ชนิด พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

7. ผลการวิเคราะห์ t-Test เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในกลุ่มภรรยาที่มีบุคลิกภาพแบบปกติ และ บุคลิกภาพแบบเบี่ยงเบนจากปกติ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่าง การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี และปัจจัยร่วมอื่นๆ ได้แก่ บุคลิกภาพของภรรยา รายได้ของครอบครัว และความคล้ายคลึงของปัจจัยทางสังคมของคู่สมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา และการศึกษาเพื่อหาตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในสังคมชนบท ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา มีความสัมพันธ์กับกลุ่มของตัวแปรอิสระทั้งหมด โดยมีค่าความสัมพันธ์ = .7444 และตัวแปรอิสระทั้งหมด นี้ สามารถร่วมกันอธิบายความเปลี่ยนแปลงในความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา ได้ถึง ร้อยละ 55.42 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย แต่เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญ แล้วพบว่า มีตัวแปรบางตัวที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าตัวแปรอิสระบางตัวนั้นไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอีกครั้ง โดยใช้วิธี Stepwise เพื่อค้นหาตัว

ทำนาย ที่มีค่าน้ำหนักในการทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งหลังสุดนี้ พบว่า กลุ่มตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา มีทั้งสิ้นเพียง 2 ตัวแปร คือการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี กับ บุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ถึง ร้อยละ 54.87 โดยการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี มีน้ำหนักในการอธิบาย หรือ มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในทางตรงมากที่สุด (Beta = .7164) ส่วนบุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา นั้น มีผลในทางลบ (Beta = -.0844)

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าตัวแปรอื่นนั้น ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adams (1989), Spendlove et al. (1990), Hackel (1990), Shimoda (1993), Erickson (1993), และ Suitor and Pillemer (1994) ซึ่งพอจะอธิบายได้ดังนี้

ตามทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ชরรมชาติของมนุษย์นั้น มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ชอบอยู่กันเป็นกลุ่มและจะสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะ กับคู่ชีวิตและลูกหลานของตน การอยู่ร่วมกันนั้น พฤติกรรมต่างๆ ของคนรอบข้างจะมีผลมาก บางพฤติกรรมจะเป็นรางวัลที่เมื่อรับรู้แล้วทำให้อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนนั้น แต่บางพฤติกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้หลีกเลี่ยงไม่อยากเข้าใกล้ ส่วนใหญ่แล้วมนุษย์ มีความต้องการที่จะถูกคนอื่นประเมินในด้านบวก จากการศึกษาของ Geller et al. (quoted in Carlson, 1990) ที่ศึกษาโดยทดลองให้กลุ่มตัวอย่างที่ละคน แยกกันไปสนทนากับผู้วิจัยแบบตัวต่อตัว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไปสนทนากับผู้วิจัยคนแรกนั้นผู้วิจัยจะสนทนาด้วยแบบปกติ

แต่กลุ่มตัวอย่างที่ไปสนทนากับผู้วิจัยคนที่ 2 นั้น ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบการสนทนาแบบไม่ให้ความสนใจคู่สนทนาเลย ไม่ว่าคู่สนทนาจะคุยเรื่องอะไร ผู้วิจัยก็จะเปลี่ยนเรื่องคุยตลอด พร้อมกับพูดซ้ำคั่นอยู่ตลอดเวลา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไปสนทนากับผู้วิจัยคนที่ 2 นั้น มีความรู้สึกว่าการสนทนานั้นน่าเบื่อหน่าย และไม่มีความสุข ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ว่า การถูกเพิกเฉยความสนใจ ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการถูกผู้อื่นประเมินในด้านลบ ซึ่งจะมีผลในด้านลบต่อความรู้สึกของคนเรา

ในทางตรงข้าม เมื่อบุคคลมีการรับรู้ว่าการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นแล้ว ทำให้ได้รับรางวัลต่างๆ ทางใจ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ถูกคนอื่นประเมินในทางบวก บุคคลก็จะเกิดความประทับใจในด้านบวก ทำให้มีความพึงพอใจในสัมพันธภาพกับคนอื่น (Lewis and Spanier, quoted in Nye, 1982) ซึ่งรางวัลทางใจในที่นี้ หมายถึงการมีความรู้สึกที่ดีเกิดขึ้นในจิตใจ ดังเช่น Newcomb (quoted in Nye, 1982) ได้อธิบายว่า รางวัลดังกล่าวหมายถึง การมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ดึงดูดใจสำหรับผู้อื่น เป็นที่รักของผู้อื่น ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น เป็นผู้ที่ผู้อื่นให้ความชอบพอสนิทสนม สำหรับการรับรู้ถึงความรักความห่วงใย (Emotional Support) นั้นก็เป็นการรับรู้อย่างหนึ่งของมนุษย์ว่าตนเองถูกคนอื่นประเมินในด้านบวก เมื่อพิจารณาในชีวิตสมรสแล้ว การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากคู่สมรส จึงทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ การรับรู้ว่าคุณคู่สมรสอีกฝ่ายประเมินในด้านบวกนั้น ได้แก่ การรับรู้ว่าคุณคู่สมรสอีกฝ่ายแสดงความรักใคร่ผูกพัน ถูกแสดงความรักความห่วงใยในทุกข์สุข การไม่ถูกทอดทิ้งในยามที่มีปัญหาหรือป่วยไข้ การได้รับความช่วยเหลือโดยไม่ได้เอ่ยปากขอร้อง การได้รับการกระตุ้นให้มีความมั่นใจ การเป็นฝ่ายถูกชักชวนให้พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ การได้รับคำแนะนำ การได้รับความเคารพ เชื่อถือในความคิดเห็น การได้รับการแสดงความชื่นชมยินดีด้วย การได้รับความไว้วางใจ เป็นต้น ซึ่งการรับรู้เหล่านี้ Erickson (1993) กล่าวว่า เป็นการรับรู้ถึงการแสดงความรักความห่วงใยจากคู่สมรส ซึ่งมีผลในด้านบวกต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคคล

อย่างไรก็ตาม Carlson (1990) กล่าวว่า ถึงแม้การรับรู้ว่าคุณคนอื่นประเมินในด้านบวกจะมีผลในด้านบวกต่อความรู้สึกของบุคคลก็ตาม แต่ผลในด้านบวกนั้นก็อาจถูกกำจัดออกไปได้ ถ้าหากมีการรับรู้ว่าการประเมินนั้นเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปกว่านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้ารับรู้ว่ามีใครสักคนกล่าวชกชอง โดยที่เรารู้ว่าคนๆ นั้นต้องการบางสิ่งบางอย่างตอบแทน บุคคลก็จะไม่ให้ความสำคัญกับคำชกชองนั้นเพราะถือว่าไม่มีความจริงจัง ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ว่า การรับรู้ของคู่สมรสถึงการแสดงความรักความห่วงใยจากอีกฝ่ายนั้น ต้องเป็นการรับรู้ที่อีกฝ่ายแสดงออกอย่างจริงจังด้วย การรับรู้เช่นนั้นจึงจะมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

2. จากการศึกษาที่พบว่า บุคลิกภาพ Scale-N ของภรรยา สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีผลในด้านลบนั้นหมายความว่า ยิ่งภรรยามีบุคลิกภาพแบบไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์มากเท่าใด ภรรยาก็มีแนวโน้มที่จะไม่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส แต่ถ้าภรรยามีบุคลิกภาพแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์มาก ภรรยาก็มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Terman (quoted in Dyer, 1983) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพของภรรยาที่ไม่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส จะเป็นแบบไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ หวาดผวา ง่าย อารมณ์โมโหร้าย คื่นเค้นเกินเหตุ ส่วนบุคลิกภาพของภรรยาที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส จะเป็นแบบ มองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในตนเอง มีอารมณ์ขัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stinnett et al. (1984) ซึ่งศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส มักจะมีลักษณะของบุคลิกภาพโดยทั่วไปที่ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล ลักษณะเหล่านี้ได้แก่ การมีความมั่นคงทางอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี การมีความใส่ใจในผู้อื่น และการมีความเมตตา

ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์นั้น Eysenck (quoted in Monte, 1991) ได้อธิบายว่า มีลักษณะเป็นคนอารมณ์รุนแรง อ่อนไหวง่าย คิดไม่รู้จักจบ รู้สึกกังวลต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นแม้ในสถานการณ์ที่รู้ว่าไม่เป็นอันตราย ไม่

สามารถทนต่อสภาวะที่มีความเครียดมากๆ ได้ มักบ่งแสดงอาการเจ็บป่วยทางกายออกมาเสมอ เมื่อคนที่มีความเครียดเช่นนี้แต่งงานก็จะปรับตัวได้ลำบาก ดังเช่น Duvall (1977) อธิบายว่า สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในความเป็นจริงของชีวิตการสมรสนั้น มักไม่ค่อยจะตรงกันกับสิ่งที่คู่สมรสคาดหวังไว้ Lidz (quoted in Kaplan, Sadock, and Grebb, 1994) กล่าวว่า ความสำเร็จในชีวิตสมรสนั้นเกิดขึ้นได้จากการผสมผสานกัน ระหว่างความพึงพอใจในบทบาทต่างๆ ของกันและกัน กับการปรับตัวทางอารมณ์ของแต่ละคน คู่สมรสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสได้ จะต้องปรับปรุงบุคลิกภาพของแต่ละคนให้สามารถเข้ากันได้ ต้องมีการชกษามุมมองของตัวเองที่มีต่อตัวเองต่อคู่สมรส และต่อชีวิตการสมรสออกไปอีกให้กว้าง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นให้สามารถยอมรับ และอดทนต่อข้อบกพร่องของอีกฝ่ายได้ ในขณะที่เด็วกันก็ต้องให้ความเคารพต่อความเป็นบุคคลบุคคลหนึ่งของคู่สมรส หากมุ่งแต่จะเอาแต่ใจตนเอง ให้สนองแต่ความต้องการของตัวเองให้ได้ อย่างไรก็ตาม ซึ่งเป็นลักษณะบุคลิกภาพของผู้ที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ก็เป็นการยากที่จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้

อีกประการหนึ่ง Bahr (1989) กล่าวว่า สำหรับบุคคลที่บรรลุภาวะทางอารมณ์จนมีบุคลิกภาพแบบมั่นคงทางอารมณ์แล้ว เมื่อแต่งงาน ก็จะเป็นคู่สมรสที่ดีได้ เพราะผู้ที่บรรลุภาวะทางอารมณ์จนมีความมั่นคงทางอารมณ์นั้น มักจะปฏิบัติบทบาทต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ดี ปรับตัวเข้ากับความต้องการ และความคาดหวังต่างๆ ของคู่สมรสได้ดี มีความยืดหยุ่นได้กับสถานการณ์ต่างๆ ส่วนบุคคลที่ไม่บรรลุภาวะทางอารมณ์นั้น Burchinal (quoted in Durall, 1979) กล่าวว่า ความที่เป็นคนไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ก็จะมีอารมณ์แปรปรวนเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยได้ ไม่ค่อยมีทักษะในการคบค้าสมาคมกับคนอื่น จึงมีแนวโน้มที่จะไม่ค่อยมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสัก

3. สำหรับบุคลิกภาพ Scale-E ของภรรยา (บุคลิกภาพด้านแสดงตัว-เก็บตัว) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา และไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ ซึ่งไม่สอดคล้องสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ถึงแม้จะ

ไม่มีเอกสารการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลิกภาพแบบแสดงตัว-เก็บตัว กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส แต่ก็อาจอธิบายได้ว่า การที่ภรรยาในสังคมชนบท จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสหรือไม่นั้น ไม่ขึ้นกับลักษณะการมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวหรือแสดงตัวโดยตรง แต่อาจจะขึ้นกับบุคลิกภาพอย่างอื่นมากกว่า เช่น บุคลิกภาพแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์หรือไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ดังเช่นผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมทั้งยังขึ้นกับตัวแปรทางจิตวิทยาอย่างอื่นอีก เช่น การรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามี ดังเช่นผลการวิจัยที่กล่าวถึงแล้วอีกเช่นกัน นอกจากนี้ยังอาจขึ้นกับตัวแปรอื่นอีกที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ดังเช่น Stinnett (quoted in Henslin, 1989) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะของครอบครัวที่มีความแข็งแรงหรือมีความรักใคร่กลมเกลียวกันคือนั้น มีลักษณะเด่นๆ อยู่ 6 ประการ ลักษณะแรกคือ สมาชิกในครอบครัวแสดงความรักใคร่ชอบพอกัน ซึ่งสิ่งนี้ทำให้บุคคลมีความสุข เพราะธรรมชาติของมนุษย์ย่อมต้องการอยู่ใกล้ชิดกับคนที่ ทำให้เรารู้สึกสบายใจ ไม่ต้องการอยู่กับคนที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดี ลักษณะที่ 2 คือ มีการใช้เวลาอยู่ด้วยกันด้วยความสุข และด้วยความเต็มใจที่จะประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ลักษณะที่ 3 คือ สมาชิกในครอบครัวต่างมอบหมาย แบ่งภาระหน้าที่ให้แก่กันและกัน ความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสุข ลักษณะที่ 4 คือ สมาชิกในครอบครัวมีรูปแบบของการสื่อสารที่ดีต่อกัน พูดคุยแสดงออกต่อกันด้วยถ้อยคำและกิริยาที่ทำให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกที่ดี และเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย เมื่อมีเรื่องขัดแย้งก็แก้ปัญหาด้วยเหตุผลจนสามารถจัดข้อขัดแย้งได้ไม่ปล่อยให้สะสมค้างคาเอาไว้ ลักษณะที่ 5 คือ เคารงครัดในศาสนา ซึ่งศาสนาทำให้คนมีความสุขได้เพราะ สอนให้คนมีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อกัน ระวังความโกรธได้โดยเร็ว และให้การช่วยเหลือกันและกัน ลักษณะสุดท้ายของครอบครัวที่แข็งแรงคือ มีการจัดการกับภาวะวิกฤติหรือปัญหาต่างๆ ของชีวิตอย่างสร้างสรรค์ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จในชีวิตครอบครัวหรือความพึงพอใจในชีวิตสมรสนั้น จะขึ้นกับตัวแปรทางจิตวิทยามากกว่าตัวแปรภายนอกอื่นๆ แต่ก็อาจไม่ขึ้นกับตัวแปรทางจิตวิทยาบางอย่างโดยตรงนัก เช่นบุคลิกภาพแบบแสดงตัวหรือเก็บตัว ด้วยเหตุผล

ดังกล่าวมาแล้ว

4. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความคล้ายคลึงกันของคู่สมรสในปัจจัยทางสังคมในด้านการศึกษาและอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา และไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับงานวิจัยของ Stinnett et al. (1984) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า

ถึงแม้ผลของงานวิจัยชิ้นนี้จะขัดแย้งกับงานวิจัยและทฤษฎีก่อนๆ แต่ผู้วิจัยก็ไม่คิดด้านทฤษฎีและงานวิจัยเหล่านั้นที่กล่าวว่า ความคล้ายคลึงกันของปัจจัยทางสังคมของคู่สมรสมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคคล ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทฤษฎีที่ว่า การที่การที่คู่สมรสมีปัจจัยทางสังคม เช่น อาชีพ ระดับการศึกษา และฐานะทางสังคม ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้มีการสื่อสารความหมายในเรื่องต่างๆ ได้ตรงกัน เข้าใจในความคิดเห็นของกันและกันได้โดยง่าย ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งในชีวิตการเป็นอยู่ (Chadwick et al., 1976 ; Cox, 1981; Wilson and Filsinger, 1986) แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความคล้ายคลึงกันของปัจจัยทางสังคมนั้น จะมีผลต่อชีวิตสมรสมาก โดยเฉพาะในช่วงการตัดสินใจเลือกคู่สมรสเท่านั้น ซึ่งทฤษฎี The Complementary - needs Theory (Winch, 1958) กล่าวว่าไว้ว่า ในการเลือกคู่นั้น นอกจากจะใช้เกณฑ์ต่างๆ แล้ว บุคคลยังจะพิจารณาเลือกคู่ครอง โดยอาศัยพื้นฐานความคล้ายคลึงกันในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องของเจตคติ แล้วเลือกสมรสกับบุคคลที่มีลักษณะทางจิตวิทยาที่คล้ายคลึงกับที่ตนเองต้องการ ถ้าเลือกได้เช่นนั้นก็จะทำให้ความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ธรรมชาติของความพึงพอใจนั้น เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามระยะเวลา พอสมรสกันไปแล้วและอยู่กินกันไปสักระยะเวลาหนึ่ง ความคล้ายคลึงกันของปัจจัยทางสังคมโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและอาชีพนั้น อาจจะไม่มียผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยตรงนัก แต่การจะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสหรือไม่ นั้น น่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างอื่นมากกว่า โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น ทักษะ

ในการปรับตัวเข้าหากันของกลุ่ม ผู้ถึงแม้ผู้สมรสจะมีการศึกษาและอาชีพเหมือนกันเพียงใด แต่ถ้าต่างฝ่ายต่างไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ไม่พยายามเข้าใจกัน ไม่แสดงความเห็นอกเห็นใจกัน โดยเฉพาะถ้าไม่แสดงความรักความห่วงใย (Emotional Support) ต่อกันแล้ว ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาและอาชีพอาจจะช่วยอะไรไม่ได้มากนัก เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีงานวิจัยคือ การศึกษาของ Kitson and Holmes (1992) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สุดที่ทำให้ผู้สมรสหย่ากันคือ การไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ทำให้ไม่สามารถพูดคุยกันทางสร้างสรรค์ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้สมรสหย่ากันนั้น คือปัจจัยทางจิตวิทยามากกว่าที่จะเป็นปัจจัยภายนอก เช่น ความคล้ายคลึงกันของปัจจัยทางสังคม เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากร ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา (ร้อยละ 84.33) ช่วงที่เก็บข้อมูลนั้น เป็นฤดูเก็บเกี่ยว เป็นช่วงที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานหนัก เพราะการเก็บเกี่ยวในชนบทของอีสานทุกวันนี้ ยังไม่มีเครื่องทุ่นแรงมากนัก ต้องใช้แรงงานเก็บเกี่ยวเอง นวดข้าวเอง (บางแห่งอาจมีเครื่องนวดข้าวช่วย แต่การศึกษานี้ไม่พบเครื่องนวดข้าว) สรุปได้ว่า ทั้งภรรยาและสามีต่างทำงานหนัก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในช่วงนี้ น่าจะไม่ขึ้นกับตัวแปรภายนอกอย่างเช่น ความคล้ายคลึงกันในด้านการศึกษาและอาชีพโดยตรงนัก แต่น่าจะขึ้นอยู่กับตัวแปรทางจิตวิทยาบางอย่างมากกว่า เช่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกันเก็บเกี่ยวข้าว เป็นต้น ซึ่งการศึกษานี้ก็พบแล้วว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในช่วงนี้นั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้ถึงความรักความห่วงใยจากสามีมากกว่าตัวแปรอื่นๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

5. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยา และไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาได้ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐาน และขัดแย้งกับงานวิจัยของ Stinnett et al. (1984), Cook et al. (1992), Know (1992), และ Uchida, Araki, and

Murata (1993) แต่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ทำในประเทศไทย คืองานวิจัยของ บุญประครอง ภาณุรัตน์ (2531) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส โดยศึกษาในสตรีที่สมรสแล้ว ภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 234 คน ผลการศึกษาพบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส อาจอธิบายได้ว่าในสังคมไทยโดยเฉพาะในสังคมชนบทนั้น การนำปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกของบุคคล มาอธิบายความเปลี่ยนแปลงในความพึงพอใจในชีวิตสมรส นั้น ไม่สามารถจะอธิบายได้คืนัก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะ ระดับรายได้ของครอบครัวชาวชนบท ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ หากคิดเป็นจำนวนเงินโดยเฉลี่ยต่อเดือนแล้ว จัดว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ ระดับของรายได้ที่ต่ำอาจจะส่งผลในด้านลบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ก็จริง แต่ในช่วงที่ทำการสำรวจข้อมูล ปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว อาจจะไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส เพราะกลุ่มตัวอย่างไม่มีปัญหาเรื่องความผิดเคืองในการบริโภค เนื่องจากตรงกับฤดูกาลเก็บเกี่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา จึงมีข้าวมีปลากินอย่างอุดมสมบูรณ์พอสมควร ทั้งนี้ เห็นได้จากหลายๆ แห่งจะมีการวิดน้ำบ่อปลาเพื่อจับปลาขายบริโภค ชีวิตความเป็นอยู่จึงไม่ถึงกับผิดเคืองนัก อีกประการหนึ่ง ก็ไม่มีฝนแล้งหนักในปีที่ทำการวิจัย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างจะไม่มี ความเครียดในเรื่องการบริโภค จึงไม่ส่งผลให้เกิดความเครียดในสัมพันธภาพของชีวิตสมรส ปัจจัยทางด้านรายได้ ที่เฉลี่ยเป็นจำนวนเงินต่อเดือน ซึ่งจัดว่าเป็นตัวแปรภายนอก จึงไม่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในช่วงที่ทำการสำรวจ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว และอีกประการหนึ่ง Stinnett et al. ได้กล่าวว่า การมีรายได้ต่ำจะส่งผลในด้านลบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมากก็ต่อเมื่อ คู่สมรสอยู่ในภาวะวิกฤติบางอย่างของชีวิต เช่น ในช่วงเกิดภัยธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น

อีกประการหนึ่ง Bahr (1989) อธิบายว่า ความลำบากในทางเศรษฐกิจมีส่วนทำให้เกิดความเครียดในชีวิตสมรส โดยเฉพาะในคู่สมรสที่ไม่มีทักษะในการปรับตัวต่อตนเองและต่อชีวิตการสมรส แต่ในอีกด้านหนึ่งคู่สมรสหลายคู่ที่มีความผูกพันกันอย่างเข้มแข็ง

นั้น สามารถที่จะปรับตัวเข้าหากันได้ แม้ในสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า เหตุที่รายได้ของครอบครัวไม่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาในชนบทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะคู่สมรสมีความผูกพันกันอย่างเข้มแข็ง มีความเห็นอกเห็นใจกันดี โดยเฉพาะวิถีชีวิตของชาวชนบทในปัจจุบันนั้น แม้สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็เชื่อว่าจะยังมีความผูกพันใกล้ชิดกับทางศาสนาอยู่ ซึ่ง Stinnett (quoted in Henslin, 1989) กล่าวว่า ศาสนานั้นจะสอนให้คนมีความอดทนต่อกันและกัน มีการให้อภัยกัน ช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น ทำให้ชีวิตมีความสุขได้ ดังนั้น รายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกอีกอย่างหนึ่งเช่นกัน จึงอาจไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของครอบครัวด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพจิตประชาชน ควรมีการวางแผนที่จะดำเนินงานส่งเสริม ป้องกัน และ พัฒนาการปรับตัวในชีวิตสมรสของประชาชนในสังคมชนบท โดยเฉพาะควรเน้นในเรื่องส่งเสริมให้มีการแสดงความรักความห่วงใยต่อกันและกันระหว่างคู่สมรส
2. ในการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับ วิธีการปรับตัวในชีวิตสมรสของประชาชน โดยเฉพาะในสังคมชนบทนั้น ควรเผยแพร่ให้คู่สมรสในสังคมชนบท ได้ให้ความสำคัญต่อการแสดงความรักความห่วงใยต่อกันและกันให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง อันจะเป็นการทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตนเองยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสามีด้วย เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ซึ่งเหมือนหรือแตกต่างกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของภรรยาอย่างไร
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิตสมรส ของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเมืองกับในชนบท ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ เช่น ลักษณะการสื่อสารต่อกันของคู่สมรส ระดับของการเปิดเผยตนเองของคู่สมรส บทบาททางเพศ รูปแบบของชีวิตครอบครัว เป็นต้น ว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างไร
4. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรส แบบ Longitudinal เพื่อดูแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นอย่างไร
5. ควรมีการศึกษาผลกระทบรอบุตร จากการศึกษาที่คู่สมรสมีความพึงพอใจ หรือไม่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย